

КОМУНАЛЬНИЙ ЗАКЛАД ВИЩОЇ ОСВІТИ
«ВІННИЦЬКИЙ ГУМАНІТАРНО-ПЕДАГОГІЧНИЙ КОЛЕДЖ»
ФАКУЛЬТЕТ ДОШКІЛЬНОЇ ОСВІТИ ТА МУЗИЧНОГО МИСТЕЦТВА
Кафедра теорії та методики музичного виховання

«ЗАТВЕРДЖУЮ»

Заступник директора
з навчально-методичної роботи
В. Когупок
«_____» _____ 2022 р.

РОБОЧА ПРОГРАМА
ОБОВ'ЯЗКОВОЇ
НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

**ІНСТРУМЕНТАЛЬНА ТА ВОКАЛЬНО-ХОРОВА
ПІДГОТОВКА
(АКОМПАНеМЕНТ)**

підготовки бакалавра
галузь знань 01 Освіта/Педагогіка
спеціальність 014 Середня освіта
спеціалізації Музичне мистецтво

2022-2023 навчальний рік

Робоча програма навчальної дисципліни «**Інструментальна та вокально-хорова підготовка (Акомпанемент)**» для студентів за спеціальністю 014 «Середня освіта (Музичне мистецтво)»

Мова навчання – українська.

РОЗРОБНИК: Бахчеван Н.А., викладач вищої категорії, викладач-методист, магістр педагогічної освіти, голова циклової комісії викладачів основного музичного інструменту (фортепіано)

Робоча програма розглянута і схвалена на засіданні кафедри теорії та методики музичного виховання

Протокол №1 від «29» серпня 2022 року.

Завідувач кафедри теорії та методики музичного виховання

С.Іскра - Іскра С.І.

1. Опис навчальної дисципліни

Найменування показників	Галузь знань, напрям підготовки, освітньо-кваліфікаційний рівень	Характеристика навчальної дисципліни	
		Денна форма навчання	Заочна форма навчання
Кількість кредитів – 2	Галузь знань <u>01 Освіта</u>	За вибором	
Модулів – 2	Спеціальність: <u>014 Середня освіта</u> <u>(Музичне мистецтво)</u>	Рік підготовки	
Змістових модулів 2		I-й	-
Індивідуальне науково-дослідне завдання Не передбачено		Семестр	
		1-й, 2-й	-
Загальна кількість годин – 60		<i>Аудиторні заняття</i>	
		37	-
Тижневих годин для денної форми навчання: аудиторних – 1 самостійної роботи студента - 1	Освітньо-кваліфікаційний рівень: бакалавр	<i>Практичні заняття</i>	
		37	-
		<i>Самостійна робота</i>	
		23	-
		<i>Вид контролю</i>	
	екзамен-2 сем.	-	

Співвідношення кількості годин аудиторних занять до самостійної та індивідуальної роботи становить (%):

для денної форми навчання – 62% - 38%

для заочної форми навчання – не передбачено.

Передумови вивчення дисципліни: вільно володіти навичками гри на музичному інструменті. Вільно читати ноти з листа, вміти підбирати акомпанемент до заданої мелодії, спрощувати партію акомпанементу, володіти підбором мелодії за допомогою основних функцій ладу (T S D T).

2. Мета, завдання, компетентності та програмні результати навчання

2.1. Метою вивчення курсу «Інструментальна та вокально-хорова підготовка (акомпанемент)» є підготовка студентів до майбутньої професійної діяльності, розширення кола професійних знань, практичних вмінь та навичок, що необхідні для роботи у якості акомпаніатора з вокалістами та інструменталістами; розвиток індивідуальних виконавських можливостей студентів, сприяння розвитку самостійної творчої ініціативи.

2.2. Основні завдання навчального курсу:

- формування художніх смаків студентів на кращих зразках світової та вітчизняної музичної спадщини;
- поглиблення музично-історичних та музично-теоретичних знань в процесі виконання самостійного індивідуально-творчого проекту;
- навчання практичним, методично обґрунтованим прийомам розвитку професійних якостей піаніста-акомпаніатора;
- виховання готовності студентів до естетичного самовиховання, розвиток умінь та навичок самостійної організації праці піаніста-акомпаніатора.

2.3. Програмні компетентності дисципліни «Інструментальна та вокально-хорова підготовка (акомпанемент)»

2.3.1. Загальні компетентності:

ІК. Здатність розв'язувати складні спеціалізовані завдання у процесі навчання основ музичного мистецтва, художньої культури, теорії і практики художньо-творчого розвитку вихованців, що передбачає застосування теорій та методів освітніх наук і характеризується системністю і комплексністю організації освітнього процесу в закладах дошкільної та загальної середньої освіти.

ЗК 1. Знання предметної області та розуміння професійної діяльності.

ЗК 6. Здатність застосовувати набуті знання в практичних ситуаціях.

ЗК 7. Здатність вчитися і оволодівати сучасними знаннями.

2.3.2. Фахові компетентності:

ФК 1. Здатність користуватися символікою і сучасною термінологією музичної мови.

ФК 2. Здатність розкривати системно-структурні зв'язки філософських, музикознавчих, музично-педагогічних, культурологічних, методичних понять.

ФК 4. Здатність демонструвати виконавські (інструментальні, вокально-хорові, диригентські), інтерпретаційні, артистичні та організаційні уміння як учителя-керівника музичних колективів дитячої дошкільної, шкільної та позашкільної художньої творчості.

ФК 6. Здатність відчувати і демонструвати емоційну чутливість, рефлексію, ціннісне ставлення до музичних творів, здійснювати активне сприймання, запам'ятовування, збереження, відтворення і художньо-педагогічне тлумачення змісту творів мистецтва.

ФК 8. Здатність формувати мистецько-творчі компетентності у дітей дошкільного віку та предметні (спеціальні) компетентності в учнів.

2.4. Програмні результати навчання: У результаті вивчення навчальної дисципліни студент повинен **знати:**

ПРЗ 1. Знати основи теорії музики, жанри, види та напрями музичного мистецтва, музичну термінологію.

ПРЗ 4. Знати та розуміти специфіку використання методів, способів, форм музично-педагогічної та музично-інформаційної діяльності вчителя.

ПРЗ 5. Дотримуватися системи духовних, професійно-педагогічних, етико-естетичних, мистецьких цінностей в освітній та організаційній діяльності вчителя музичного мистецтва та музичного керівника.

вміти:

ПРУ 2. Інтегрувати складні професійні уміння гри на музичних інструментах, співу, диригування музичними колективами, музичного сприймання, запам'ятовування та інтерпретації музичних творів, артистизм, виконавську надійність (самооцінку, самоконтроль, саморегуляцію).

ПРУ 3. Виявляти здатність до самоактуалізації, саморозвитку та самокорекції у процесі музично-педагогічної діяльності.

ПРУ 4. Демонструвати уміння вирішувати музично-педагогічні проблеми, оригінальність і гнучкість творчого мислення у процесі конструювання, інтерпретації та реалізації музично-педагогічних ситуацій.

ПРУ 5. Володіти елементами логічного й образного мислення, мати здатність до аналізу і синтезу, виділення головного в освітній та організаційній діяльності вчителя та музичного керівника.

ПРК 2. Здійснювати взаємодію та комунікацію з колегами, соціальними партнерами, учнями, вихованцями та їхніми батьками з дотриманням етичних норм.

3. Програма навчальної дисципліни

Змістовий модуль 1. Інструктивно-технічна та художньо-виконавська підготовка студентів. Розвиток концертмейстерських навичок і вмінь як складових професійного виховання студента.

Тема 1. Читання з аркуша та транспонування.

Робота передбачає розвиток навичок безперервного виконання нового музичного твору з нот у темпі, який наближено відповідає авторським вказівкам: охоплення основних компонентів фактури, пропускаючи другорядні деталі. Розвиток навичок внутрішнього слухання за схемою: "Бачу - чую - граю". Формування навичок доброго відчуття клавіатури, розподіл уваги для охоплення вертикалі й горизонталі всієї фактури твору, автоматичне знаходження вигідної аплікатури, оволодіння "графічним" методом впізнання інтервалів, гра "наосліп" позиційною аплікатурою, вміння дивитись вперед у нотному тексті. змістою теми є ознайомлення студентів з видами транспонування мелодії та акомпанімент. способи транспонування мелодії: на слух і з нот, транспонування на півтону вище зі зміною бемолів на бекари, бекарів на діези, діезів на дубль діези. Транспонування акомпаніменту на велику та малу терцію вгору: нотний текст, поданий текст поданий у скрипковому ключі, треба читати в басовому (з корегуванням октав та випадкових знаків альтерації, зміною тактів при ключі, що характерні для нової тональності).

Тема 2. Підбір на слух мелодії та її гармонізації. Види супроводу.

Завдання даної теми є розвиток вміння проводити гармонічний аналіз невеликих за обсягом відомих дитячих, народних, та пісень шкільного репертуару. Проведення їх аналітичного розбору: визнання жанру, усвідомлення музичної мови

творів, їх побудови, аналіз напрямку руху мелодії, характеристика її ритмічного малюнку. Ця робота передбачає використання знань, та навичок, набутих з курсу теорії музики та гармонії, а також, оволодіння мистецтвом гармонізації мелодії через розшифровку літерно-цифрових позначень, що трапляються у нотно-пісенній літературі.

Змістом теми є ознайомлення студентів з видами супроводу, їх типовими фактурами та жанровими ознаками: акордова опора в речитативних формах - використання акордів основних ступенів; танцювальні ритми - стилізація тембру та ритму, метро-ритмічні фігури і темпи, якість артикуляції і значення акценту, різноманітність метро-ритмічної формули вальсу. Акордовий супровід. гармонічна фігурація, "конфліктний супровід", поліфонічна та "багатошарова" фактура, акомпанементу у вигляді варіацій.

Тема 3. Вивчення акомпанементу пісні, або романсу.

Зміст теми охоплює пісенний репертуар, що визначається на уроках музики у загальноосвітніх навчальних закладах. Завданням теми є встановлення закономірностей методичних підходів до виконання супроводу пісень та формування структури виконавського і музично-теоретичного аналізу при вивченні цих творів встановлення зв'язку між літературним текстом і емоційним змістом музики, визначення фактурної фігурації супроводу.

Характеристика акомпанементу вокального твору: це комплекс виражальних засобів, в якому міститься виразність гармонічної опори, її ритмічна пульсація, мелодичні утворення, регістр, тембр, динаміка, артикуляція, агогіка. Їх синтез сприяє створенню поетичного образу солістом. Завданням акомпаніатора в роботі з солістом - вокалістом є: вміння вести фразу до ікту, надання солісту зручної цезури для дихання. підтримувати соліста виразною пунктуацією, сприяти артикуляції мовлення, підкріплювати експресивні злети інтонації, об'єднувати та розділяти дрібні та більш крупні смислові частини цілого.

Змістовний модуль №2. Інструктивно-технічна та художньо - виконавська підготовка студентів. Виховання вміння самостійної роботи концертмейстера над твором.

Тема 4. Вдосконалення навичок акомпанування пісні під власний супровід.

Спів під власний супровід вимагає поєднання музично-виконавських дій, тобто одночасного виконання інструментального супроводу й вокальної партії однією людиною. Для цього слід досконально відпрацювати кожну дію окремо: навчитися виразно інтонувати вокальну партію та вивчити акомпанемент.

Формування навичок співу під власний супровід здійснюється шляхом підбору вокальних творів у такій послідовності:

- акомпанемент *дублює* вокальну партію;
- акомпанемент містить *невеликі відхилення* від вокальної партії;
- акомпанемент включає *лише окремі звуки* вокальної партії;
- мелодія вокальної партії *не входить* до акомпанементу. Це

найскладніший вид акомпанементу, тому у процесі вивчення романсів та пісень цієї групи доцільно (за потреби) вводити у фактуру інструментального супроводу окремі елементи вокальної партії.

Тема 5. Підбір акомпанементу до пісень дитячого репертуару за основними функціями ладу.

Навички підбору на слух та транспонування відносяться до прийомів вільного акомпанування. У роботі вчителя музики дуже важливим є вміння дібрати цікавий і грамотний акомпанемент до сучасної пісні, заграти інструментальний вступ для настроювання школярів у зручній тональності, потрібному темпі та характері. Формування означених умінь розвиває слух, музичну пам'ять, пов'язує слухові уявлення з роботою рухового апарату, закладає основи вмінь транспонування.

Тема 6. Транспонування пісні за власним акомпанементом у різні тональності.

Часто дитячі пісні написані в тональностях, які не завжди співпадають з реальними голосовими можливостями школярів. Це спонукає до пошуку зручнішої тональності для співу, а відтак транспонування вивченого з нот чи підібраного на слух супроводу. Уміння транспонувати безпосередньо пов'язане з умінням підбирати на слух. За своєю сутністю це є підбір на слух у різних тональностях.

Названі види музичної діяльності взаємозумовлені. Так, підібрані на слух мелодії та акомпанементи до них корисно виконувати в різних тональностях; транспонування сприяє впевненішій орієнтації в музичній фактурі; визначення

основних гармонічних функцій допомагає у підборі супроводу до мелодії тощо.

Ці концертмейстерські навички мають творчий характер, оскільки спонукають до пошуку різних варіантів виконання, сприяють розвитку музично-творчих здібностей.

Тема 7. Ознайомлення з акомпанементом твору для струнних інструментів.

Змістом теми є визначення і характеристика специфіки акомпанементу у творах для скрипки, альту, віолончелі. Знайомство з виражальними особливостями прийомів гри. специфікою тембрального звучання відповідного музичного інструменту. Оволодіння прийомами фортепіанного звукового туше, педплі для створення єдиного звукового комплексу у процесі акомпанування. Розвиток здатності до зосередженості, розширення "кола звукової уваги" у процесі акомпанування, передача стану "співпереживання", "коментуючого відгуку" для створення спільної з солістом - партнером художньої інтерпретації музичного твору.

Визначення змістовної функції інструментального супроводу, який може бути фоном, діалогом або конфліктом. Фортепіанний супровід в окремих творах є перекладанням оркестрової партитури, і тому, аналіз фрагментів акомпанементу, а саме - прелюдії, інтерлюдій, і постлюдій - має значення в загальному контексті твору. Важливим етапом роботи тут є визначення артикуляційної і агогічної характерності даного музичного твору, а також міру динаміки у супроводі, яка регулюється родом і тембрами оркестрових груп інструментів. Всі ці моменти є інтерпретацією авторського матеріалу, що вимагає від акомпаніатора спільної з солістом уваги, співпереживання, артистичного перевтілення в трактуванні своєї партії.

4. Структура навчальної дисципліни

Назви змістових модулів і тем	Кількість годин					Усього
	Денна форма навчання					
	У тому числі					
	л	п	сем.	інд.	с.р.	
1	2	3	4	5	6	7
Модуль 1						
Змістовий модуль 1. Інструктивно-технічна та художньо-виконавська підготовка. Розвиток концертмейстерських навичок і вмінь як складових професійного виховання студента.						
Тема 1. Читання з аркуша та транспонування.		-	6	-	-	3
Тема 2. Підбір на слух мелодії та її гармонізація.		-	6	-	-	5
Тема 3. Вивчення акомпанементу пісні або романсу.		-	5	-	-	3
Разом за змістовим модулем 1	28	-	17	-	-	11
Змістовий модуль 2. Інструктивно-технічна та художньо-виконавська підготовка. Виховання вміння самостійної роботи концертмейстера над твором.						
Тема 4. Вдосконалення навичок акомпанування пісні під власний супровід.		-	5	-	-	3
Тема 5. Підбір акомпанементу до пісень дитячого репертуару за основними функціями ладу		-	5	-	-	3
Тема 6. Транспонування пісні за власним акомпанементом у різні тональності.		-	5	-	-	3
Тема 7. Ознайомлення з акомпанементом творів для струнних інструментів.		-	5	-	-	3
Разом за змістовим модулем 2	32	-	20	-	-	12
Модуль 2						
ІНДЗ	-	-	-	-	-	-
Усього годин	60	-	37	-	-	23

5. Теми семінарських занять

№ з/п	Назва теми	Кількість годин	
	Не передбачено		

6. Теми індивідуальних практичних занять

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
1	Читання з аркуша та транспонування.	6
2	Підбір на слух мелодії та її гармонізація.	6
3	Вивчення акомпанементу пісні або романсу.	5
4	Вдосконалення навичок акомпанування пісні під власний супровід.	5
5	Підбір акомпанементу до пісень дитячого репертуару за основними функціями ладу.	5
6	Транспонування пісні за власним акомпанементом у різні тональності.	5
7	Ознайомлення з акомпанементом творів для струнних інструментів.	5
	Разом	37

7. Теми лабораторних занять

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
1	Не передбачено	-

8. Самостійна робота

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
1	Формування активного творчого інтересу до виконуваних творів	4
2	Педагогічно-виконавський задум	3
3	Характеристика музично-виконавських здібностей, їх визначення і розвиток	3
4	Характеристика прийомів звуковидобування	4
5	Ознайомлення з різними формами сучасної та джазової	3

	музики	
6	Опанування виконавських навичок у творах шкільного репертуару	3
7	Особливості роботи над художнім твором. Основні етапи роботи	3
	Разом	23

9. Індивідуальна робота

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
1	Не передбачено	

10. Методи та технології навчання

Бесіда, розповідь, пояснення, діалог, ілюстрація, демонстрація, спостереження, порівняльний аналіз;

- ескізне опрацювання творів, технічне вправління, показ викладачем інструментально-виконавських методів і прийомів;

- створення здобувачами оригінальних варіантів інтерпретації музичних творів;

- нестандартний підхід до розв'язання сценічних ситуацій;

- створення ситуацій зацікавленості, заохочення навчальної діяльності;

- співбесіда, аналіз проблемних питань, самостійна робота здобувачів.

11. Критерії та засоби оцінювання результатів навчання

Основними формами контролю успішності навчання з дисципліни «Концертмейстерський клас» є залік (IV семестр).

У процесі оцінювання навчальних досягнень спеціалістів застосовуються такі методи:

Методи усного контролю: оцінювання рівня сформованості інструментально-виконавських умінь студентів у процесі виконання на фортепіано навчального завдання відповідно до програми навчального курсу.

Методи практичного контролю: модульне контрольне виконання музичного матеріалу (пісні, музичні твори у супроводі концертмейстера).

Методи самоконтролю: самоаналіз, самооцінка та самокоригування студентом своїх музично-виконавських дій.

Тематичне оцінювання (модульні контрольні практичні заняття).

Підсумкове оцінювання (залік).

Відмінно (А) студент одержує, якщо в своїй відповіді він виявив всебічні систематизовані, глибокі знання з курсу в обсязі програмного матеріалу, здатність правильно виконувати завдання, передбаченні програмою, володіння інформацією, що міститься в основній і додатковій літературі, рекомендованій кафедрою, а також продемонстрував здатність до самостійного аналізу і творчого розв'язання поставлених завдань. Така оцінка виставляється за всі правильно виконані практичні завдання.

Дуже добре (В) студент одержує, якщо у своїй відповіді він виявив знання програмного матеріалу в повному обсязі, засвоїв основну літературу, рекомендовану програмою, виконав завдання, в тому числі практичні, на рівні дескриптивного відтворення. Така оцінка виставляється за правильне виконання переважної більшості завдань.

Добре (С) студент отримує, якщо при загальному знанні програмного матеріалу студент протягом вивчення курсу у виконанні завдань припускався суттєвих помилок.

Задовільно (D) оцінюється відповідь студента, в якій він виявив знання основного програмного матеріалу в обсязі, необхідному для подальшого навчання і роботи, продемонстрував здатність до виконання завдань, передбачених програмою, на рівні репродуктивного відтворення. Така оцінка виставляється студенту, який володіє необхідним резервом знань для усунення допущених помилок під керівництвом викладача. При вірній відповіді лише на половину запитань студент отримує **достатньо (E)**

Незадовільно (FX) оцінюється відповідь, у якій студент виявив серйозні прогалини в знанні основного матеріалу, допустив принципові помилки при виконанні завдань, продемонструвавши рівень, нижчий від репродуктивного відтворення. Такий рівень виявляє невідповідність студента до самостійної професійної діяльності.

Незадовільно (F) студент отримує у випадку, якщо не виконав більшість поточних форм контролю і дав менше половини правильних відповідей на підсумкові запитання.

12. Розподіл балів, які отримують студенти

<i>I семестр</i>			
Змістовий модуль 1. Інструктивно-технічна та художньо-виконавська підготовка			
T1	T2	T3	
26	26	28	80
<i>Загальна к-сть</i>			80
<i>КМ 1</i>			20
<i>Всього</i>			100

<i>II семестр</i>				
Змістовий модуль 2. Інструктивно-технічна та художньо-виконавська підготовка				Сума балів
T4	T5	T6	T7	
18	16	16	20	70
<i>Загальна к-сть</i>				70
<i>екзамен</i>				30
<i>Всього</i>				100

Шкала оцінювання: національна та ECTS

Сума балів за всі види навчальної діяльності	Оцінка ECTS	Оцінка за національною шкалою	
		Для екзамену, курсового проекту (роботи), практики	Для заліку
90-100	A	відмінно	зараховано
82-89	B	добре	
75-81	C		
64-74	D	задовільно	
60-63	E		
35-59	FX	незадовільно з можливістю повторного складання	не зараховано з можливістю повторного складання
0 -34	F	незадовільно з обов'язковим повторним вивченням дисципліни	не зараховано з можливістю повторного складання

13. Інструменти, обладнання та програмне забезпечення

1. Робоча навчальна програма з дисципліни.
2. Нотна література.
3. Мистецтвознавча література з проблем інструментального виконавства.
4. Методична література з навчання гри на фортепіано.
5. Аудіо та відеозаписи занять і концертних виступів видатних педагогів та виконавців

14. Рекомендовані джерела інформації *Основна література*

1. Ансамблі для фортепіано. ДМШ. 6 клас. – Київ: Музична Україна, 1984.
2. Ансамблі для фортепіано. ДМШ. 7 клас. – Київ: Музична Україна, 1985.
3. Бабинець Н. Камерно-вокальні твори композиторів Галичини ХХ ст. – Львів: Сполом, 2007.

4. Барвінський В. Твори для фортепіано. – Київ: Музична Україна, 1988.
5. Бетховен Л. Симфонії: переклад для 4-х рук.
6. Grams Album. - Edition “Musika”, Budapest, 1988.
7. Брамс Й. Вибрані Угорські танці.
8. Герасимчук В. “Горить моє серце” (хори та солоспіви на сл. Л. Українки). – Луцьк: Надстир’я, 1994.
9. Граємо джаз. Твори українських радянських композиторів. – Київ: Музична Україна, 1990.
10. Колесса М. Три коломийки.
11. Людкевич С. Вибрані твори для фортепіано. – Київ: Музична Україна, 1989.
12. Маник В. Музичні замальовки. – Івано-Франківськ, 2007.
13. Нижанківський Н. Твори для фортепіано. – Київ: Музична Україна, 1989.
14. Нижанківський Н. Фортепіанні твори для молоді. – Тернопіль: Лілея, 1996.
15. Педагогічний репертуар. Увертюри: переклад для ф-но для 4 рук.
16. Поліфонічні твори українських композиторів. – Київ: Музична Україна, 1989.
17. Рімантас М. Етюд-акварелі в джазовому стилі. – Тернопіль: Навчальна книга – Богдан, 2006.

Інші інформаційні ресурси

Сайт альтистів. Містить ноти для альту, віолончелі, скрипки, відомості про струнно-смичкові інструменти та принципи виконання на них:

<http://violamusic.me/violin.html>

Сайт нотної бібліотеки академічної музики: <http://nlib.org.ua/>

Великий нотний архів Бориса Тараканова: <http://notes.tarakanov.net/>

